

Učební osnova vyučovacího předmětu základy společenských věd

Obor vzdělávání: 23-41-M/01 Strojírenství
26-41-M/01 Elektrotechnika

Délka a forma studia: 4 roky, denní studium
Celkový počet týdenních vyučovacích hodin: 3
Platnost od: 1.9.2009

Pojetí vyučovacího předmětu

Obecný cíl vyučovacího předmětu

Občanská nauka jako společenskovědní předmět v odborném školství má výrazně formativní charakter, poskytuje studentům informace o jejich vlastní osobnosti a socializačním procesu, mravních a kulturních hodnotách, charakteristice společnosti a místa člověka v ní. Přispívá k vytváření jejich názoru na svět a život, k jejich kulturní orientaci, učí je být slušnými lidmi, informovanými a aktivními občany. Předmět vede studenty k chápání vzájemných vztahů mezi jedincem a společností v rovině podmíněnosti práv a povinností jedince ve státu, v duchu demokracie, tolerance, svobody, spravedlnosti, humanity a evropanství.

Občanská nauka si klade za hlavní úkol připravit studenty na aktivní občanský život v demokratické společnosti, zároveň je zapotřebí v rámci tohoto předmětu vhodně upevňovat sebevědomí žáků, pomáhat rozvíjet jejich osobní kvality, vědomí identity, schopnost kritického myšlení, dovednost odolávat manipulaci, rozvíjet schopnost aplikovat své poznatky při řešení každodenních problémů.

Charakteristika učiva

Předmět zahrnuje vědomosti a dovednosti z vybraných kapitol těchto společenských věd: psychologie, etika, estetika, sociologie a politologie, státoprávní teorie, filosofie a náboženství.

V rámci čtyřletého denního studia se předmět vyučuje ve strojírenských a elektrotechnických oborech ve třech ročnících, a to 1 vyučovací hodinu týdně.

V hodinách výuky občanské nauky je vhodné využívat poznatky studentů z ostatních společensko – vědních předmětů vyučovaných ve škole (dějepis, ekonomika, ekologie), ale i z dalších předmětů (všeobecně – vzdělávacích i odborných).

Tento předmět není na naší škole zahrnut v rámci zamýšlené státní maturitní zkoušky jako volitelná varianta společné části maturitní zkoušky.

Výchovně vzdělávací cíle vyučovacího předmětu

Ve společenskovědním vzdělávání je kladen důraz nikoliv na sumu teoretických poznatků, ale na přípravu pro praktický život a celoživotní vzdělávání.

Učitel vede žáky k tomu, aby v co největší míře dosáhli znalostí, dovedností, postojů, hodnot a preferencí uvedených v profilu absolventa tohoto ŠVP.

Ve vyučovacím předmětu občanská nauka usiluje zejména o to, aby žáci získali nebo si rozvinuli tyto kompetence:

- porozumět základním pojmům z psychologie, etiky, estetiky, sociologie a politologie, státoprávní teorie, filosofie a náboženství

- využívat svých společenskovedních vědomostí a dovedností v praktickém životě (ve styku s jinými lidmi a institucemi, při vlastním politickém a filosoficko – etickém rozhodování, při řešení problémů právního a sociálního charakteru)
- získávat a kriticky zhodnotit informace z různých zdrojů - z verbálních, ikonických a kombinovaných textů
- formulovat věcně, pojmově a formálně správně své názory na sociální, politické, ekonomické a etické otázky, dovést argumentovat a debatovat s partnery
- jednat čestně, odpovědně a solidárně a přijímat odpovědnost za svá rozhodnutí a za své jednání
- cítit potřebu občanské aktivity, vážit si demokracie a svobody, respektovat lidská práva, chápat meze lidské svobody a tolerance
- kriticky posuzovat dění kolem sebe, tvořit si vlastní úsudek a nenechat se manipulovat
- vnímat život jako základní hodnotu, kterou je potřeba chránit a vážit si jí
- na základě vlastní identity ctít identitu jiných lidí, oprostit se od předsudků, intolerance, rasismu, etnické, náboženské či jiné nesnášenlivosti
- cílevědomě zlepšovat a chránit životní prostředí
- vážit si hodnot lidské práce, kulturního dědictví, vnímat sounáležitost s evropskou kulturou
- cítit potřebu klást si v životě praktické otázky filosofického a etického charakteru a hledat na ně v diskusi se sebou samým i s jinými lidmi odpovědi
- cítit potřebu celoživotního vzdělávání
- prohlubovat důvěru ve vlastní schopnosti

Výukové strategie

Výchova k občanství nesmí být formální záležitostí, ale měla by naučit žáky cítit potřebu přemýšlet nad problémy jedince a společnosti, diskutovat o nich s ostatními, výstižně formulovat svá stanoviska a dokázat se obhajovat vhodnou argumentací.

Důležité je též formování návyku pravidelně se zajímat o každodenní dění, sledovat informace v médiích, umět je třídit, hodnotit a přitom nepodléhat manipulaci.

Vzhledem k dotaci vyučovacích hodin (méně než 20 na pololetí) probíhá výuka převážně v učebně se všemi žáky, vyjímečně mimo školu.

Vedle tradičních metod vyučování (výklad, vysvětlování, demonstrace intelektuální i psychologické dovednosti, učení pro zapamatování) budou převažovat následující metody:

- dialogická metoda
- diskuse
- skupinová práce žáků
- projekty a samostatné práce
- učení se z textu a vyhledávání informací
- učení se ze zkušeností
- samostudium
- využívání prostředků ICT

Zpravidla 2-3 vyučovacích hodiny za pololetí budou věnovány besedám, diskusím či návštěvám. Ke každé společenské oblasti proběhnou dle možnosti besedy s odborníky z praxe – formou spolupráce s psychology, právníky, advokáty, pracovníky ÚP, policisty, politiky.

Hodnocení výsledků žáků

Hodnocení žáka je v souladu s klasifikačním řádem, který je součástí školního řádu.

Vyučující vychází z celkového přístupu žáka k vyučovacím procesu a k plnění studijních povinností. Žáci jsou hodnoceni objektivně, tak aby hodnocení mělo motivační charakter, podle hloubky porozumění společenským jevům a procesům, podle schopnosti kriticky myslet a debatovat. Důraz je kladen na aktivitu v diskusích a schopnost výstižně formulovat a promýšlet svůj názor. Jednotlivé celky (dle volby vyučujícího) jsou uzavírány úvahou na vybrané téma okruhu či testem (volba správných odpovědí), výjimečně projektem či samostatnou prací (dobrovolná skupinová práce)..

Přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a aplikaci průřezových témat

Mezi nejdůležitější kompetence, které občanská nauka napomáhá rozvíjet, patří kompetence sociální, komunikativní, personální, schopnost samostatně řešit pracovní i mimopracovní problémy, využívat prostředky informačních a komunikačních technologií, schopnost uplatnit se v práci přiměřeně své kvalifikaci.

Předmět přispívá rozvíjet znalosti a dovednost průřezových témat RVP, a to Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie.

Učivo těsně souvisí s výukou dějepisu, dále navazuje na vzdělávání a komunikaci v českém jazyce a na estetické vzdělávání.

Hodinové dotace u jednotlivých tématických celků nejsou závazné.

U celků jasně určených k diskusi se doporučuje, aby alespoň některé hodiny byly vyučovány jako půlené.

Vzhledem k urychlenému rozvoji poznatků v oblasti společenských věd je možno zařadit i další tématické celky, které tento vývoj postihnou.

Základy společenských věd
Rozpis učiva a výsledků vzdělávání

1. ročník

Učivo I. Základy psychologie	Výsledky vzdělávání Žák:	Hodin
1. Psychologie jako věda	- získá představu o systému spol.věd a postavení PS v něm, o kořenech PS v antickém Řecku a vývoji moderní PS - osvojí si základní ps. terminologii - získá přehled o zákl. a aplik.ps. vědách a jejich významu	3
2. Srovnání přístupu k výkladu lidské psychiky	- získá představu o formování moderní PS , o vzniku zákl. směrů klasické PS - seznámí se s některými osobnostmi klas. PS	3
3. Biologická a společenská podmíněnost psychiky	- chápe závislost duševního života jedince ve vnitřních biologických podmínkách a vnějších životních podmínkách	2
4. Charakteristika psychiky	- dokáže analyzovat psychiku základními pojmy - chápe podstatu a propojenost ps. procesů, stavů a vlastností	3
5. Poznávání jako psychický proces	- chápe složitost poznávání, podstatu a jednotu smyslového a rozumového poznávání	2
6. Projevy psychiky	- uvědomuje si základní projevy psychiky a dokáže je analyzovat	2
7. Problematika osobnosti v psychologii	- ztotožnění se s představou moderní PS - „Co člověk – to osobnost“ – chápe strukturu osobnosti, osobnost jako jednotu vrozeného a získaného	2
8. Sociální učení a jeho životní význam	-chápe sociální učení jako nedílnou součást průběhu života jedince - získá představu o podstatě, fázích, formách a podmínkách učení -osvojí si základní metody studia	3

II. Vybrané kapitoly z etiky		
1. Etika jako teorie mravnosti a morálky	- získá představu o vzniku, předmětu a vývoji etiky - chápe etiku jako tzv. praktickou filosofii	2
2. Základy etické teorie	- seznámí se s vybranými et. teoriemi z okolí antiky, renesance, novověku a současnosti a některými jejich představiteli - uvědomí si aktuálnost některých et. teorií v současnosti	3
III. Vybrané kapitoly z estetiky		
1. Estetika jako nauka o krásnu	- získá představu o vzniku, předmětu a vývoji estetiky	2
2. Řemeslo, umělecké řemeslo a umění	- chápe podmínky vzniku řemesel, uměl. řemesel užitého umění a někt. druhů umění - orientuje se v problematice zákl. druhů umění a jejich specifičnosti	3
Volné hodiny (besedy, exkurze, návštěvy)		4
Celkem:		34

2. ročník

Učivo	Výsledky vzdělávání Žák:	Hodin
I. Základy sociologie a politologie		
1. Vznik, předmět, struktura S/P, vztah k ostatním spol. vědám	- získá představu o kořenech S/P v ant. Řecku a vývoji moderní S/P, o předmětu zkoumání a struktuře S/P, o vztahu těchto věd k ostatním spol. vědám a jejich významu v moderní společnosti - rozšíří si spol. - vědní terminologii	3
2. Vývojové etapy S/P	- orientuje se v historii moderní S/P, uvede významné mezníky, osobnosti a teorie S/P	3
3. Společenská podstata člověka, proces socializace a sociální komunikace	- dovede vysvětlit společenskou podstatu člověka, chápe socializaci jako celoživotní proces a význam sociální komunikace	2

4. Společensko – ekonomické formace	- dokáže objasnit vznik společnosti, historické mezníky a perspektivy vývoje společnosti - je schopna analyzovat a srovnávat politické a ekonomické uspořádání v jednotlivých spol. – ek. formacích - charakterizuje, srovnává a uvádí příklady systémů totalitarismu a demokracie v 20. a 21. stol.	5
5. Problematika sociální stratifikace	- osvojí si hlavní principy sociální stratifikace - charakterizuje soudobou společnost a její rozvrstvení	3
6. Kultura, subkultura a multikultura	- chápe kulturu jako složitý spol. jev, proces a vztah - dokáže rozlišit a charakterizovat materiální a duchovní kulturu - uvědomuje si zásadní funkce a tendence kultury ve spol. - dokáže zaujmout postoj k masové kultuře v minulosti a i v současnosti - dokáže kriticky zhodnotit vlastní způsob života	5
7. Sociálně – patologické jevy	- získá kompletní přehled o škodlivých společenských jevech - dokáže realisticky zhodnotit příčiny i důsledky sociálně patol. jevů pro jedince, sociální skupiny i spol. jako celek	4
II. Vybrané kapitoly ze státoprávní teorie		
1. Vznik a podstata státu a práva	- osvojí si teorie vzniku státu, charakteristické znaky a formy státu	2
2. Ústava a zákony v ČR	- orientuje se v ústavě ČR vč. Listiny základních práv a svobod - získá komplexní představu o podstatě a fungování v praxi rodinného, občanského, trestního, obchodního a pracovního práva	5
Volné hodiny (besedy, exkurze, návštěvy)		2
Celkem:		34

3. ročník

Učivo	Výsledky vzdělávání Žák:	Hodin
I. Úvod do filozofie		
1. Vznik a předmět filozofie, základní fil. problémy a disciplíny	- pochopí užitečnost a smysluplnost F v minulosti i v současnosti - získá představu o ústředních a pomocných fil.disciplínách - osvojí si základní fil.terminologii	3
2. Vztah filozofie k jiným formám vědění o světě a životní orientaci	- dokáže vysvětlit postupné prosazování se F vůči nábožensko - mystickému chápání světa - chápe F jako kritickou rozumovou vědu	2
II. Vybrané kapitoly z dějin evropské filozofie		
1. F antického Řecka	- stručně charakterizuje historické období	3
2. F v období helénismu	- dokáže zhodnotit zásadní fil. proudy a přední myslitele, jejich přínos pro dané i bud. fil. myšlení	1
3. F v období patristiky		1
4. F v období rané a vrcholné scholastiky		2
5. F a přírodní vědy v období renesance	- rozšiřuje si průběžně spol. – vědní obzor a terminologii	2
6. Problém poznání v období novověké F		3
7. Francouzské osvícenství 18. století		2
8. Německá F 18.-20. století		3
9.Moderní proudy světové F 20. století	- orientuje se ve vývoji české novodobé F - dokáže zhodnotit přínos předních osobností české F pro rozvoj spol. věd u nás	5
10. Česká novodobá filosofie		
Volné hodiny (besedy, exkurze, návštěvy)		4
Celkem:		34